

Motion till riksdagen

1987/88:Sf47

av Ann-Cathrine Haglund m. fl. (m)

med anledning av prop. 1987/88:171 om
reformer av den allmänna försäkringens
efterlevandeförmåner m. m.

I prop. 1987/88:171 föreslås en reformering av familjepensioneringen inom den allmänna försäkringen. En grundläggande utgångspunkt för förslaget är att skillnaden mellan män och kvinnor vad gäller rätten till efterlevandeförmåner skall undanröjas. Nuvarande änkepensionering föreslås avvecklad på sikt.

Vi anser att det är riktigt att en efterlevandepension utgår på samma villkor för kvinnor och män. Vi ser också med tillfredsställelse att förslaget innebär ett särskilt stort skydd för barnen.

Förslaget bygger dock på att arbetsmarknaden är mer jämställd än den i verkligheten är. Faktum kvarstår att även när en kvinna arbetat stipulerat antal år, har hon i genomsnitt betydligt lägre ATP-grundande inkomst än en man. Detta förhållande kan befaras bestå under avsevärd tid, inte minst på grund av att kvinnor till så stor del arbetar inom de offentliga monopolen. Dessutom tar kvinnorna ofta huvudansvaret för hemmet och barnen även när de förvärvsarbetar, och detta innebär att de har svårare att satsa på en yrkeskarriär och ofta arbetar deltid.

Efterlevandeskyddet för kvinnor måste därför utformas med hänsyn till vilka andra förändringar som måste göras inom ATP-systemet, till kvinnors ställning på arbetsmarknaden och till skatte- och familjepolitiken. Därför måste vissa oavvisliga krav ställas, som skall vara uppfyllda innan en förändring görs.

Dessa oavvisliga krav gäller:

1. 15- och 30-årsreglerna får icke försämrats.
2. Delning av under äktenskapet intjänade ATP-poäng.
3. Villkoren för det avtalsreglerade och privata pensionssparandet får icke försämrats. De måste i stället förbättras.
4. Övergångstiden måste vara tillräckligt lång och reglerna i övrigt tillräckligt generösa.
5. Bedömningarna vid prövning av rätten till särskild efterlevandepension måste vara generösa och varsamma.

Ett av de största problemen när det gäller att ta ställning till propositionen är att eventuella kommande förändringar i ATP-systemets huvudregler inte är klarlagda. Särskilt 15- och 30-årsreglerna har mycket stor betydelse för kvinnornas möjligheter att tjäna in de ATP-poäng som krävs för en rimlig pension. Det är ett oavvisligt krav att garantier ges för att dessa regler inte försämrats. Denna garanti måste ges innan förändringar görs i efterlevandeförmånerna.

Delning av ATP-poäng

Garantier har givits för att frågan om delning av under äktenskapet intjänade ATP-poäng skall utredas grundligt och allsidigt. Även detta har synnerligen stor betydelse för kvinnorna. Vi anser att denna fråga borde ha varit klar innan beslut fattas om efterlevandeförmånerna och att den nu måste utredas med förtur.

Pensionssparandet

För närvarande är också det framtida skattesystemet under utredning. Hurvida några förändringar kommer att företas i de regler som i dag påverkar pensionssparandet är inte känt. En förutsättning för förändringar av änkepensioneringen på det sätt regeringen föreslår är att villkoren för det avtalsreglerade och privata pensionssparandet inte försämrats. Även detta är ett oavvisligt krav.

Många familjer kommer att vilja komplettera sitt försäkringsskydd för efterlevande make/maka. Det är därför nödvändigt att bl. a. avdragsreglerna vid beskattning är förmånliga och att avdrag får göras av den andra/andre maken om den egna inkomsten inte räcker till, oavsett vem som äger försäkringen.

Övergångsreglerna

Ett fjärde oavvisligt krav är att vid övergång från ett system av efterlevandeförmåner till ett annat, måste övergångstiden vara så lång att människor som inrättat sitt liv efter rådande system inte drabbas. Även om man i propositionen strävat efter att så långt som möjligt undvika försämringar för kvinnor utan eller med låg egen pension, ifrågasätter vi om de i propositionen föreslagna övergångsreglerna är tillräckligt generösa.

Vi anser att rätten till livsvarig efterlevandepension för kvinnor som vid de nya reglernas införande är mellan 45 och 60 år i varje fall delvis bör bestå. Detta kan uppnås genom ett avtrappningssystem för kvinnor som är yngre än 60 år. Särskilt angelägen är en generösare avtrappning för gruppen kvinnor födda 1930–34. Det bör ankomma på utskottet att utforma ett sådant system.

Ett femte oavvisligt krav är att reglerna för erhållande av särskild efterlevandepension bör utformas så att bedömningarna blir varsamma och generösa. Det får heller aldrig bli fråga om att människor som länge bott på en ort t. ex. tvingas flytta. Detta är särskilt viktigt för glesbygdskvinnor. Inte heller får människor utsättas för förödmjukande granskningar och påtryckningar.

Med hänvisning till ovanstående vill vi anföra att det är flera förhållanden som behöver klarläggas innan beslut fattas i denna synnerligen viktiga fråga. Vi kan inte förstå brådskan att fatta beslut och anser att det är anmärkningsvärt med den korta remisstid som föregått propositionen. Med förvåning har vi konstaterat att ingen kvinnoorganisation uppmanats yttra sig över utredningens betänkande. Moderata Kvinnoförbundet har dock på eget initiativ avgivit synpunkter som nära ansluter till ovanstående.

Vi anser att garantier måste ges för att de ovan angivna oavvisliga kraven uppfylles innan beslutet fattas.

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående hemställs

1. att riksdagen bifaller regeringens förslag under den uttryckliga förutsättningen att 15- och 30-årsreglerna bibehålls för framtiden,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ett system för delning av under äktenskapet intjänade ATP-poäng bör införas och därför utredas med förtur,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av förbättrade villkor för tecknande av frivilliga tilläggsförsäkringar,

4. att riksdagen beslutar om mer generösa övergångsregler för kvinnor mellan 45 och 60 år, i första hand för kvinnor födda mellan 1930 och 1934 genom ett avtrappningssystem i enlighet med vad i motionen anförts,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att bedömningarna vid prövning för erhållande av särskild efterlevandepension måste vara varsamma och generösa.

Stockholm den 29 april 1988

Ann-Cathrine Haglund (m)

Sonja Rembo (m)

Elisabeth Fleetwood (m)

Margareta Gard (m)

Birgitta Rydle (m)